

*Maria Andersson Vogel*

# Psykisk ohälsa, utsatthet och en legitimerande oro

– diskursiva förståelser av flickor som placeras vid särskilda ungdomshem

## **Mental health, vulnerability and a legitimizing concern – discursive understandings of teenage girls and secure care**

State-run secure accommodation has a double public function, which places it in the borderland between welfare and legal systems. However, girls in these facilities seldom show criminal behaviour but often report severe mental health problems. Given this, it has been questioned whether this form of care is suitable for these girls. This article aims to investigate discourses about girls and secure care as they are manifested in interviews with social workers. The interviews are analysed as conversations, and therefore feature the researcher in the material. The analysis is inspired by Laclau and Mouffe's Discourse Theory. The results show that a gendered dichotomy dominates the discourse about girls in contact with social services. Girls are constructed, in relation to boys, by concepts of mental health and vulnerability. This discourse is somewhat destabilized by the suburban girl who simultaneously is given meaning by discourses about the suburbs and their inhabitants as "the Others". Further, there seems to be a discursive battle concerning girls placed in secure care, who are constructed both as vulnerable girls and as antisocial in terms that tie them to the constructions of boys. Central to this battle is the social workers' great concern over the girls' actions and their consequences. The secure accommodation is discursively constructed on one hand as an institution imbued with meaning of being a horrible place, and on the other hand as a function with the possibility to stop, hold and protect. By emphasizing the connection between the social workers' concern and the secure accommodation as a holding and protecting function, referring a girl discursively constructed as a vulnerable victim to this locked and disciplining form of care is legitimized.

*Maria Andersson Vogel* är socionom, fil.dr. i social arbete och forskare vid institutionen för social arbete, Stockholms universitet.

Kontakt: [maria.vogel@socarb.su.se](mailto:maria.vogel@socarb.su.se)

## Inledning

De särskilda ungdomshemmen, som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS), är den svenska barn- och ungdomsvårdens mest ingripande vårdform. Med sina dubbla uppdrag att både behandla ungdomar med beteendeproblematik (tvångs)placerade av socialtjänsten och att verkställa den straffrättsliga påföljden slutna ungdomsvård ligger de i gränslandet mellan socialtjänst och rättssystem. Andersson (1998) pekar på hur det särskilda ungdomshemmet, likt fängelset, historiskt sett utformats utifrån idén om den intagne som en kriminell och farlig man. I dagens låsta institutionsvård manifesteras detta av långtgående disciplinära befogenheter såsom låsta avdelningar och möjlighet till isolering, kroppsvisitering, urinprover och brevkontroll. Majoriteten av de placerade ungdomarna är, och har genom historien alltid varit, pojkar. De senaste decennierna har andelen flickor, med viss variation, legat runt en tredjedel. Trots de särskilda ungdomshemmets koppling till rättssystemet är kriminell problematik inte det främsta skälet för placering av flickor. Kartläggningar visar att socialtjänsten uppger kriminalitet som placeringsskäl för mellan en fjärdedel och en tredjedel av flickorna, jämfört med för mellan 60 och 80 procent av pojkarna (Vogel, 2012; SiS, 2013; 2015). Det dominerande placeringsskälet för flickor är istället "annat socialt nedbrytande beteende" (Ibid.). I den mån det specificeras handlar det ofta om att de befunnit sig i olämpliga miljöer<sup>1</sup> (se Vogel, 2012). Studier visar också att den psykiska ohälsan hos de SiS-placerade flickorna är omfattande (Vogel, 2012; SiS, 2013; 2015). Dessa flickor hamnar alltså i ett disciplinerande "policing system", trots att deras problematik inte främst tycks röra kriminalitet. Med få undantag är flickor och pojkar placerade på skilda avdelningar och försök till differentiering gällande behandlingsbehov görs, även om det kan diskuteras i vilken utsträckning det uppnås (se von Greiff 2008). Trots att flickorna placeras separat visar tidigare forskning att SiS-personal uppfattar dem som krångligare och svårare att hantera, vilket har tolkats som att de avviker från den institutionella normen (Andersson, 2000; Laanemets & Kristiansen, 2008). Mot bakgrund av detta har placeringar av flickor vid de särskilda ungdomshemmen problematiserats och ifrågasatts, inte minst utifrån uppfattningen om att de särskilda ungdomshemmen inte anses organiserade och utformade att hantera de problem och behov flickor har (se t.ex. Runquist, 1997; Andersson, 1998, 2000; Björk & J:son Knodt, 2003; Överlien, 2004; Vogel, 2012).

Diskussionen om de SiS-placerade flickorna förs på så sätt inom en diskurs om könade problembilder och behovet av för flickor särskilda insatser. En diskurs som

---

<sup>1</sup> Kartläggningarna baseras på de ADAD-intervjuer som görs vid inskrivning. Frågorna om placeringsskäl utgår ifrån de kriterier som finns i LVU-lagstiftningen. Vid "annat socialt nedbrytande beteende" finns tre specificerade svarsalternativ där "olämpliga miljöer" är vanligast för flickor. De andra alternativen är "enstaka allvarligt brott" som är mycket vanligare bland pojkar samt "annat" som är lika vanligt bland flickor och pojkar (Vogel 2012).

riskerar att reproducera förenklade och stereotypa uppfattningar om flickors problematik (jmf t.ex. Goodkind, 2005). Under de senaste decennierna har mycket uppmärksamhet riktats mot vad som uppfattats som en ökande psykisk ohälsa bland flickor och unga kvinnor. Inom det forskningsfält som brukar benämnas *Girlhood Studies* har det pekats på hur en konstruktion av tonårsflickan som psykiskt skör och i behov av räddning kommit att bli en delvis dominerande diskurs (Aapola, Gonik & Harris, 2005; Gonick, 2006). Samtidigt visar studier att SiS-placerade flickor själva upplever en omfattande psykisk ohälsa (Shannon, 2011; Vogel, 2012; SiS 2013; SiS 2015). Forskning visar också att det fokus på disciplin och kontroll som kännetecknar organiseringen av de särskilda ungdomshemmen rimmar illa med vad som anses vara verkningsfull behandling för ungdomar som utsatts för övergrepp (Thomson, Hirshberg, Corbett, Valila & Howley, 2011), något som en stor andel av de SiS-placerade flickorna vittnar om (SiS, 2013; 2015).

Mot denna bakgrund är jag i föreliggande artikel intresserad av att undersöka hur de socialsekreterare som fattar beslut om SiS-placeringar resonerar. Med en utgångspunkt i att diskurser styr våra uppfattningar om världen vill jag undersöka vilka "flickdiskurser" det är som styr föreställningarna om socialtjänstens flickor, deras problematik och det faktum att vissa av dem bedöms vara i behov av denna form av disciplinerande vård. Syftet med artikeln är att beskriva och analysera diskurser om socialtjänstens flickor och SiS-vård så som de framträder i intervjuer med socialsekreterare. Jag vill genom analysen belysa hur dessa diskurser konstrueras och hänger samman samt undersöka hur etablerade diskurser om flickor och flickskap kan spåras i intervjuerna. Av intresse är också att diskutera vilka konsekvenserna blir av dessa diskursiva förståelser.

### *SiS och flickorna*

Varje år placeras drygt 300 flickor vid de särskilda ungdomshemmen (se bl.a. SiS, 2013; SiS, 2015). De utgör således en mycket liten andel av den totala gruppen barn i samhällsvård<sup>2</sup>. Om man endast utgår från gruppen tonåringar som tvångsomhändertars med stöd av § 3 LVU<sup>3</sup> utgör emellertid SiS-placeringar (av båda könen) 40 procent (Lundström & Sallnäs, 2012). Även om en så pass stor andel tvångsomhän-

2 Under 2014 fick 28 700 barn och unga (0-20 år) vård utanför hemmet vid något tillfälle. Denna siffra innefattar alla former av placeringar såväl i längd, form (familjehem, HVB, SiS) och lagstöd (frivilliga placeringar och tvångsplaceringar). Frivilliga placeringar med stöd i Socialtjänstlagen (SoL) är i betydligt vanligare än tvångsplaceringar och familjehem är den vanligaste placeringsformen (Socialstyrelsen, 2015)

3 Omhändertagande enligt Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga i vissa fall (LVU) görs antingen enligt § 3, § 2 eller en kombination. § 3 rör de så kallade beteendefallen där omhändertagande görs på grund av barnets/ungdomens egen beteendeproblematik och § 2 de så kallade miljöfallen som handlar om brister i barnets hemmiljö. Omhändertagande enligt § 3 är vanligast bland ungdomar medan mindre barn oftast omhändertas enligt § 2.

dertagna ungdomar placeras vid SiS betraktas dessa placeringar allmänt som en sista utväg när inga andra insatser upplevs fungera. I sin studie om tvångsvård av barn och unga visar Ponnert (2007) hur institutionsvård av unga med problembeteenden legitimeras genom att framställas som en förmån för den unge samtidigt som det i hög utsträckning också handlar om att skydda samhället från dessa ungdomar. Andra studier pekar på hur professionella bedömer låst vård som nödvändigt då de uppfattar att ungdomen är utom kontroll (Roesch-March, 2014; Enell, 2015).

De särskilda ungdomshemmen tar emot ungdomar mellan 12 och 21 år men majoriteten av de placerade är 15–17 år. Flickorna är överlag yngre än pojkarna och i den senaste sammanställningen av SiS statistik var 45 procent 15 år eller yngre (SiS, 2015). Bland de flickor som placerades under 2013 var 13 procent födda utanför Sverige och 44 procent hade minst en förälder född utomlands (ibid.).

En jämförelse med ungdomar i allmänhet visar att de som placeras vid de särskilda ungdomshemmen oftare kommer från socioekonomiskt utsatta förhållanden. De har i högre utsträckning föräldrar med låg utbildning och svag anknytning till arbetsmarknaden. Det är också vanligare med psykisk ohälsa, kriminalitet och missbruk i deras familjer (Ybrandt & Nordqvist, 2015). Detta mönster tycks vara mer accentuerat för flickgruppen. Vogels (2012) studie visar att social problematik i familjen är vanligare bland flickor än bland pojkar vid de särskilda ungdomshemmen. En större andel flickor uppgav även att de blev misshandlade hemma samt rapporterade problem kopplade till familjens ekonomi (ibid.). Sammantaget framstår SiS-placerade flickor som en socialt selekterad och på flera sätt utsatt grupp.

## Samtida förståelser av flickor och flickskap

De senaste decennierna har intresset för flickan som samhällsvarelse vuxit och forskare menar att flickan kommit att fungera som framtidssymbol (McRobbie, 2004; Aapola, Gonick & Harris, 2005; Gonick, 2006; Formark, 2013). I inledningen till det nordiska temanumret av tidskriften *Girlhood Studies* beskriver redaktörerna hur den nordiska flickan är situerad i vad de kallar en postfeministisk nyliberal diskurs där individualisering sker på alla arenor (Formark & Bränström Öhman, 2013). Detta, menar de, skapar en tillvaro där flickor ses som vinnare med världen för sina fötter samtidigt som de åläggs hela ansvaret att navigera och lyckas i en fortsatt patriarkal värld (jfr Pomerantz, Raby & Stefanik, 2013). Gonick (2006) resonerar på ett liknande sätt. Genom en kritisk läsning av de senaste decenniernas (populär)vetenskapliga litteratur om tonårsflickor menar Gonick att föreställningen om flickan som självständig och stark, vad hon kallar en "girl power"-diskurs, representerar idealet i en sådan samhällsordning. Parallellt existerar en "girlhood-as-crisis"-diskurs vilken Gonick menar representerar oron för den flicka som inte kan leva upp till detta ideal. Denna "krisande flicka" förstås istället som någon som, på grund av att hon växer

upp i ett fientligt och kvinnoförtryckande klimat, förlorar sitt "sanna jag" (Gonick 2006; jmf Brown 2011). Tonårstiden beskrivs som en kris för flickans självkänsla och utveckling och hon förstås som ett skört och sårbart offer för patriarkala strukturer (Aapola, Gonick & Harris, 2005; Gonick, 2006; Brown, 2011). När socialsekreterarna i föreliggande studie talar om flickorna de möter som sköra, svikna och att de behöver läka påminner det i hög grad om denna diskurs. Både Gonick och andra (se t.ex. Brown, 2011) beskriver hur "girlhood-as-crisis"-diskursen kan härledas till bland annat Carol Gilligans utvecklingspsykologiska forskning (se t.ex. Gilligan, 1982) och ett antal efterföljande populärvetenskapliga böcker om tonårsflickor som gjorde succé i USA under 1990-talet (bl.a. Mary Pipher's "Reviving Ophelia"). Kritik har dock riktats mot att dessa förståelser av flickskap generaliserats utifrån en homogen grupp vita medelklassflickor (Aapola, Gonick & Harris, 2005; Gonick, 2006), vilket är relevant att beakta med tanke på hur socialt selekterade SiS-placerade flickor är. Walkerdine, Lucey och Melody (2001) pekar i sina studier av genus och klass i ett politiskt föränderligt Storbritannien på svårigheter för arbetarflickor att anamma rådande femininitetsideal vilket kan skapa båda ångest och smärta. Reay (2001) visar i sin studie av flickor i skolmiljö hur de från mindre privilegierade förhållanden som iscensatte en "girl-power"-femininitet stämplades av lärare som "bitchar" och flickor med "dåligt inflytande". Här kan en tredje diskurs som konstruerar vår förståelse av flickor skönjas, den om "the bad girl" (Chesney-Lind & Irwin, 2008; Brown, 2011). Denna flicka är långt ifrån ny och hennes problematiska beteende har omväxlande förståtts som farligt, elakt och våldsamt (Chesney-Lind & Irwin, 2008). Chesney-Lind och Eliason (2006) menar att vad som varit gemensamt för olika förståelser av "the bad girl" är uppfattningen om feminismens skuggsida där jämställdhet eftersträvas även på områden som våld och kriminalitet och där våldsamma flickor maskuliniseras. När en av socialsekreterarna beskriver hur hon träffat flickor från förorten som slåss och rånar folk på tunnelbanan är det ett exempel på detta, men också på hur det främst är marginaliserade flickor som konstrueras som "the bad girl".

Sammantaget kan dessa olika förståelser av vår tids tonårsflicka ses som korresponderande delar i en och samma diskurs. "Girl power" representerar den starka och självständiga flickan medan "den krisande flickan" och "the bad girl" kan förstås representera förståelsen av de grupper som inte lever upp till detta många gånger ouppnåeliga ideal.

## Metod, material och analys

En diskursanalytisk ansats innebär en förståelse av världen som socialt konstruerad och språket som en central del i detta konstruerande. *Vad* vi talar om och *hur* vi talar om det har betydelse för hur vi förstår världen och hur vi agerar i den. Hur socialsekreterare talar om flickor och SiS-institutioner får med denna utgångspunkt

konsekvenser för deras arbete med flickor där en SiS-placering kan komma att bli aktuell. Studiens diskursanalytiska angreppssätt är inspirerat av Laclau och Mouffes (2001) diskursteori och dess grundpremiss att alla sociala fenomen är stadda i ständig förändring. Detta innebär att betydelse aldrig helt kan fixeras, varför det förs en ständig kamp om definitioner. Laclau och Mouffe menar att det sociala fältet är en väv av betydelsebildningsprocesser. Genom språket försöker vi fixera betydelse men då språket är kontingent lyckas det aldrig helt. I diskursteorin ingår ett antal begrepp som kan användas för att förstå diskursens försök att skapa och upprätthålla betydelse. *Nodalpunkter* är de centrala tecken som diskurser centreras kring och i relation till vilka andra tecken får sin betydelse. I diskursen om socialtjänstens flickor är "psykisk ohälsa" ett sådant tecken. I de fall denna betydelse är omtvistad förs det en *diskursiv kamp* om dess betydelse. Omstridda tecken som inte har denna centrala position i diskursen kallas *element*. Genom att försöka skapa *tillslutning* gentemot andra betydelser strävar diskursen efter stabilitet (Laclau & Mouffe, 2001). Laclau och Mouffes diskursteori ger möjlighet att identifiera hur diskursiva kamper försöker utesluta alternativa betydelser, vilket kan ge en mer komplex förståelse än den som erbjuds av de dominerande diskurserna. I föreliggande studie kan en sådan analys bidra till att nyansera den dominerande bilden av den psykiskt sköra tonårsflickan.

De socialsekreterarintervjuer som utgör det empiriska underlaget för denna artikel samlades in inom ramen för ett forskningsprojekt med övergripande syfte att "beskriva och analysera vård av flickor vid SiS-institutioner" och en av frågeställningarna avsåg socialtjänstens resonemang kring placering av flickor med inåtvänd problematik och/eller social utsatthet. Mot bakgrund av denna frågeställning var jag i urvalsförfarandet intresserad av att komma i kontakt med socialsekreterare med erfarenhet av att placera flickor utan påtaglig kriminalitetsproblematik på SiS. Inledningsvis var avsikten inte att göra en diskursanalys. När jag lyssnade igenom intervjuerna och läste transkriptionerna väcktes emellertid idén att undersöka vad vi tillsammans konstruerade, då det blev tydligt hur intervjuerna snarare var samtal mellan två engagerade personer än "neutrala" frågor till en yrkesarbetande. Projektets syfte och urvalsförfarande kan sägas ta avstamp i den diskurs om flickors specifika behov jag i denna artikel vill problematisera och diskutera. Således är jag som forskare medskapare i denna diskurs. För att inkludera detta medskapande i analysen har jag valt att analysera intervjuerna som samtal och på så sätt införliva mig själv i materialet (jmf Holstein & Gubrium, 2011). Studien är prövad och godkänd av regional etikkommitté.

## *Urval och genomförande*

Projektet utformades som ett litet explorativt pilotprojekt inför ett mer omfattande avseende flickor vid särskilda ungdomshem. Av detta skäl är urvalet litet, vilket är viktigt att ha i åtanke vid tolkning av resultaten. Jag har således inte ambitionen att ge en heltäckande bild av "hur det är" avseende socialsekreterares uppfattningar om de flickor de träffar, utan vill problematisera dominerande förståelser av flickors problematik och nyansera diskussionen om SiS-placerade flickor.

Respondenter rekryterades genom kontakt med enhetschefer vid socialtjänstens samtliga ungdomsenheter i en svensk storstad. Urvalet respondenter kom efter förfrågan och ett antal påminnelser att bestå av sju socialsekreterare i storstadsområdet.<sup>4</sup> De intervjuade socialsekreterarna arbetar i innerstad, förort och kranskommun och har således erfarenhet av skilda demografiska och socioekonomiska områden. Samtliga är kvinnor. Sex intervjuer genomfördes vid respektive socialsekreterares arbetsplats medan en genomfördes på mitt arbetsrum. Alla intervjuer följde samma tematiska struktur. Intervjun inleddes med frågor om flickor i allmänhet som de träffade, därefter följde frågor om flickor där problematiken främst rörde psykisk ohälsa. Följande tema behandlade SiS-placerade flickor i allmänhet varefter socialsekreterarna fick berätta om flickor där problematiken inte rörde kriminalitet som de placerat på SiS. I flera av intervjuerna var det märkbart svårt att prata om flickor med psykisk ohälsa som en specifik grupp då detta tycktes vara något som definierade den absoluta majoriteten av flickorna. Intervjuerna varade mellan 50 och 100 minuter, spelades in och transkriberades ordagrant. De citat som används är varsamt redigerade för att stärka läsbarheten.

## *Analysstrategi*

Laclau och Mouffes diskursteori ger begränsat stöd i det praktiska analysförandet, varför jag därför delvis har utgått ifrån Wreders (2005, 2007) analysmodell som är utformad utifrån Laclau och Mouffes teori. Modellen består förenklat av tre steg. I Wreders första steg identifieras de tecken i materialet som diskurser centreras kring. I föreliggande analys har detta inneburit att jag läst alla intervjuer i sin helhet utifrån ett antal "teoretiska frågor" (jmf Hertz 2012, s. 88). Frågorna har handlat om hur socialtjänstens flickor och deras problematik beskrivs, hur flickor som anses vara i behov av SiS-vård beskrivs och hur man uppfattar och motiverar SiS-placeringar.

---

4 En av de intervjuade socialsekreterarna rekryterades genom mitt privata nätverk i syfte att i en provintervju testa intervjuguiden. Då intervjuguiden inte på något genomgripande vis reviderades efter detta har även denna intervju inkluderats i analysen. Denna socialsekreterare arbetade i en kranskommun. Ursprungligen genomfördes åtta intervjuer men en har utelutits då det en bit in i intervjun visade sig att ett missförstånd skett och att denna socialsekreterare inte hade erfarenhet av att placera flickor på SiS utan sedan många år tillbaka arbetade inom familjehemsvården.

På så sätt har jag utifrån studiens syfte och intervjuernas/samtalens struktur definierat tre diskursiva teman om socialtjänstens flickor i allmänhet, SiS-placerade flickor i synnerhet, samt valet av SiS som insats. Därefter har intervjuerna lästs igen i syfte att lista de tecken som framträder som centrala i förståelser och beskrivningar av flickor och SiS-placeringar. Det andra steget i Wreders analysmodell innebär att "beskriva de diskurser som framträd[er] genom att lokalisera nodalpunkter [...] i dem samt undersöka hur moment/element länka[de]s till dessa" (Wreder 2007, s. 36). I detta andra steg har jag utifrån de listade tecknen identifierat dem som de andra tecknen centreras kring. I ett tredje steg beskriver Wreder att analysen fokuserar diskursernas inkluderande och exkluderande verkningar och de konsekvenser som följer på detta. Fokus i föreliggande analys har i detta tredje steg legat på hur de tre övergripande diskurserna förhåller sig till varandra och vilka konsekvenser det får. Hur ser kopplingarna mellan förståelser av flickorna och uppfattningar om SiS-placeringar ut, och hur kan vi utifrån detta förstå dessa placeringar? I detta steg har jag också lagt utslagorna jämte de dominerande flickdiskurser tidigare forskning kartlagt (Aapola, Gonick & Harris 2005; Gonick 2006; Chesney-Lind & Irwin 2008; Brown 2011) för att se i vilken utsträckning dessa återfinns i diskurser om socialtjänstens flickor.

## Resultat

### *Flickor mår dåligt och pojkar begår brott*

I intervjuerna kopplas flickor i kontakt med socialtjänsten genomgående till psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa kan på så sätt ses som en nodalpunkt, ett begrepp kring vilket diskursen om de flickor som kommer i kontakt med socialtjänsten centreras (Laclau & Mouffe, 2001). Man använder uttryck som "inåtvänd frustration" och kopplar begrepp som självskadebeteende, ätstörningar, destruktivitet och att "må dåligt" till de flickor man träffar. Denna centrering kring psykisk ohälsa accentueras också genom en dikotom förståelse av kön där flickor och deras psykiska ohälsa får betydelse i relation till pojkarna och betoningen på (pojkar) kriminalitet. I intervjuerna finns samtidigt spår av medvetenhet om stereotypa uppfattningar om flickor som inåtvända och pojkar som utagerande och det framträder en delvis problematiserande hållning till detta skillnadsskapande. Trots detta reproduceras en sådan bild av socialtjänstens ungdomar av forskare och socialsekreterare tillsammans, vilket kan ses i citatet nedan.

Intervjuperson 3: Om jag bara tänker på tjejerna så är det allt ifrån, som jag sa, svåra hemsituationer men också har jag ungdomar, flickor, som har varit utsatta för sexuella övergrepp och så har jag flickor som har, ja men kanske testat på missbruk men mera rör sig kanske i utkanten kanske umgås med äldre killar, passar en kofot



till exempel åt en pojkvän eller en pojk-kompis. Så har jag haft tjejer där det har varit inslag av hedersrelaterat våld också.

Forskare: Om man grovt ska kategorisera i utsatthet och egen problematik, vad är vanligast? Eller går de in i varandra?

IP3: Ja, asså jag tycker väl ofta att de går in i varandra men tjejer, om man ska generalisera utav de som jag har mött, så tycker väl jag att tjejerna oftast vänder sin frustration och ilska och så inåt medan killarna vänder det utåt mer och blir utåtagerande. Så att det är mer vanligt med självskaдебeteende och så bland tjejer även om jag har haft flera killar med det också.

F: Men vänder inåt, självskaдебeteende är det det du menar?

IP3: Självskaдебeteende och mer, ja men psykisk ohälsa. Jag tänker på en familj som jag har nu där hela familjen har varit väldigt drabbad, flickan också men flickan mår mer psykiskt dåligt och pojken är mer, ja men begår mer brott istället. Fast bägge har varit drabbade av samma, eller inte riktigt samma, men lever under samma press liksom.

Här beskrivs hur flickor vänder sin ilska och frustration inåt medan pojkar blir utagerande. Dessa föreställningar understryks genom exemplet om ett syskonpar som reagerar olika på samma problematiska familjesituation. Pojkar i kontakt med socialtjänsten är i intervjuerna främst kopplat till sådant som våld och kriminalitet. Denna dikotomi konstrueras och förstärks genom andra distinktioner såsom den mellan inåtvänd och utagerande samt mellan passiv och aktiv, vilket i citatet ovan syns i hur jag som intervjuare erbjuder en uppdelning mellan passiv "utsatthet" och aktiv "egen problematik". Flickor beskrivs med passiviserande och förminskande beskrivningar såsom "rör sig i utkanten av" och "passar en kofot till" i relation till pojkarna som "begår brott" och "blir utåtagerande". På så sätt konstrueras en dikotomi där pojke får betydelse genom kopplingar till begrepp som kriminalitet, utagerande och aktiv medan flicka relaterat detta får betydelse genom begrepp som psykisk ohälsa, utsatthet och inåtvänd.

### *En diskursiv kamp om betydelsen av psykisk ohälsa*

Trots, eller kanske på grund av, sin centrala roll i diskursen är nodalpunkter ofta föremål för betydelsekamper (Laclau & Mouffe, 2001). Den dikotoma förståelsen av flickor som inåtvända och pojkar som utagerande tycks skapa en diskursiv kamp om betydelsen av nodalpunkten "psykisk ohälsa". Å ena sidan kopplas begreppet ihop med passiviserande beskrivningar som att flickorna "faller undan", de är "sköra", "svikna" och "behöver läka". Å andra sidan kopplas det till våld och aggressivitet vilket konstruerar en maskulin förståelse av psykisk ohälsa. I forskning och behandling rörande psykisk ohälsa görs ofta denna uppdelning mellan internaliserade (inåt-

vända) och externaliserade (utagerande) psykiska problem (se t.ex. Andershed & Andershed, 2005). I diskursen om socialtjänstens flickor tycks en sådan kategorisering av psykisk ohälsa inte erkännas då försöken att tillsluta denna kamp (Laclau & Mouffe, 2001) i hög grad handlar om att utesluta den utagerande definitionen helt. Detta görs genom att allt som handlar om flickors utagerande (om)definieras som symptom på (internaliserad) psykisk ohälsa.

IP4: För många [flickor] som har psykiska problem och ångestproblematik eller har PTSD eller vad det är, de är ju också, de har ju svårt att hantera känslor, och då blir det ilske, och då blir man anmäld för misshandel och så är det liksom en våldsproblematik eller att de blir hotfulla eller att de utvecklar borderline åt det hållet eller andra personlighetsstörningar och då får man ju en rad andra beteenden också.

F: Men du menar att det blir en konsekvens av...

IP4: Det dåliga måendet?

F: Ja.

IP4: Ja, det vill jag nog säga.

I citatet ovan kopplas flickors våldsamhet och aggressivitet till deras psykiska ohälsa, vilken förstås som internaliserade problem såsom posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och ångestproblematik. Här förs ett samtal mellan forskaren och socialsekreteraren kring hur hotfullhet och våldsproblematik förstås som konsekvenser av "det dåliga måendet". På så sätt blir det utagerande beteendet inte ett exempel på (externaliserad) psykisk ohälsa i sig utan knyts till de internaliserade problem man menar att flickor lider av.

IP5: Sen i det här så kan ju många också bli aggressiva, så att föräldrarna tycker att de slänger saker hemma, skriker, slår i dörrar, kastar porslin och håller på, och hon behöver hjälp. Och då är det mer det som de [föräldrarna] kan tycka bli jobbigt, att de kan bli så aggressiva och det är klart att man kan bli det men nånstans, de liksom är deppiga, ja det tycker jag oftast, och så visar det sig på olika sätt.

I resonemanget ovan definierar socialsekreteraren flickornas deppighet som det grundläggande problemet vilket visar sig "på olika sätt", trots att föräldrarna reagerar på aggressiviteten. I en annan intervju talas det om "det utåtagerande i det internaliserade" vilket utesluter en förståelse av externaliserade uttryck som en egen form av psykisk ohälsa. Det våld och den aggressivitet som flickor ger uttryck för förstås istället som konsekvenser av internaliserad problematik (jmf Johansson, 2010). Detta blir också tydligt i citatet av IP4 ovan där psykiska problem och ångestproblematik beskrivs leda till att "då blir man anmäld för misshandel", en koppling som utelämnar

den våldsamma handling som föranleder en sådan anmälan. Denna passivisering av flickor sker också genom hur beteenden genomgående beskrivs i termer av att de "söker upp", "utsätter sig", "hamnar i" och "umgås med".

### *Orsaker och betydelsen av familj, etnicitet och klass*

En ung normativ femininitet är ofta bunden till och av familjerelationer. Flickor förstås, till skillnad från pojkar, vara intresserade av och engagerade i sina relationer och traditionellt har flickor och kvinnor knutits till hemmet och den privata sfären (se bl.a. Pateman 1988). Ett framträdande försök att konstruera psykisk ohälsa som ett adekvat feminint uttryck, och på så sätt utesluta maskulina utagerande betydelser, sker i linje med detta genom kopplingar till familjen. Orsaker till flickors psykiska ohälsa förstås återkommande genom kopplingar till familj och hemsituation. Begreppet familj fylls med betydelse genom formuleringar som "brister i omsorgen", "anknytningsproblematik", "svek", "trauman" och "svaga föräldrar". Dessa kopplingar stärker diskursens passiviserande försök då orsakerna till flickans situation konsekvent läggs utanför henne. Hon konstrueras som ett offer för yttre omständigheter och alternativa förståelser utesluts.

I utsagorna görs också etnicitet och kultur till delvisa förklaringar av flickors psykiska ohälsa via kopplingarna till familj och hemsituation.

IP5: Och de mår dåligt av att de inte tycker att de får någon förståelse från föräldrarna, alltifrån vad man vill ha på sig till när det är normalt att komma hem. Många föräldrar har väldigt strikta gränser och hur kul är det att jag ska komma hem och vara hemma fem, direkt efter skolan, det är inga andra som behöver vara det. Och jag får inte gå ut på helgerna, och då tycker jag oftast det kan handla om, när man sätter sig ner och benar upp det så är det inte: "jag får inte vara ute alls", 'när får du komma hem då?' 'klockan ett'. Nej, det händer inte. Utan det är typ klockan nio, en tjej som kanske är 16.

F: så det är inga orimliga tider? [åsyftande flickornas krav]

IP5: nej jag tycker faktiskt inte det, det är sällan som vi har haft att: gud det är ju helt normalt [åsyftande föräldrarnas regler]. Nej det kan faktiskt vara ganska strikt och det tror jag också handlar om att det är föräldrar som inte vet, dels hur man ska förhålla sig men som också har helt andra kulturella betingelser kring saker och ting så jag tror att det handlar om krockarna liksom.

F: går det att koppla tydligt deras psykiska mående till familjesituationen?

IP5: Mm, mm

I citatet ovan framträder hur socialsekreteraren uppfattar att flickor mår dåligt då de inte får förståelse från sina föräldrar, en brist på förståelse som kopplas till "andra

kulturella betingelser". Slutsatsen som dras i samtalet mellan forskaren och socialsekreteraren blir att flickornas psykiska mående delvis förstås som orsakat av dessa kulturella krockar. De socialsekreterare som arbetar i invandrartäta förorter talar på detta sätt om att "våra föräldrar" har en "annan typ av svaghet", att de inte "klarar av" eller "inte kan". Parallellt med detta finns även spår av klassmässiga kategoriseringar av flickors problematik.

IP6: [...] Men faktum är när jag tänker efter på de flickor som har passerat revy under årens lopp så är det nog fler som har kommit från finare familjer och bra förhållanden så att säga, än tvärtom.

F: ok, när det gäller just...

IP6: det här, den här typen av ...

F: när de har mer psykiatriskt beteende eller...

IP6: ja, jag har jobbat i så att säga utsatta förorter och där har det också funnits flickor som har hamnat på SiS-institutioner i och med att jag specifikt har jobbat med ungdomar, men där har problematiken sett annorlunda ut, där har det funnits flickor som har åkt tunnelbana och slagit ner folk och rånat dem, asså det har varit så.

I linje med tidigare beskrivna försök att fastslå betydelsen av psykisk ohälsa som inåtvända och sköra feminina uttryck, och därmed utesluta förståelser kopplat till utagerande, talas det ibland om "de andra tjejerna". I denna utsaga görs en distinktion mellan flickor från "finare familjer och bra förhållanden" och flickor i "utsatta förorter". Flickor från "bra förhållanden" kopplas i citatet till en psykiatrisk problembild medan flickor från förorten beskrivs ha "slagit ner folk och rånat dem". Dessa flickor konstrueras som maskulina då de beskrivs slåss och råna (jmf Chesney-Lind & Eliason, 2006) och ställs på så sätt i kontrast till en feminin problembild konstruerad kring psykisk ohälsa. I förståelsen av flickor som definierade av sin psykiska ohälsa tycks förortsflickan således vara ett element (Laclau & Mouffe 2001), någon som riskerar att destabilisera diskursen. Å ena sidan görs kopplingar till traumatiska migrationserfarenheter, kulturkrockar och "svaga föräldrar" genom vilken förortsflickan kan inlemmas i en betydelse av psykisk ohälsa som ett normativt feminint uttryck orsakat av en svår (familje)situation. Å andra sidan destabiliseras diskursen då hon också får betydelse genom att likt "the bad girl" maskuliniseras och kopplas till en utmanande diskursiv förståelse av förorten och dess invånare som "de Andra" (se bl.a. Molina 2005; Bredström, 2010).

Sammanfattningsvis kan sägas att diskursen om flickor i kontakt med socialtjänsten är centrerad kring begreppet "psykisk ohälsa", om vilket det förekommer betydelsekamper där maskulina förståelser hela tiden hotar att destabilisera diskursen. Även kring förortsflickan syns denna kamp mellan feminina och maskulina konstruktioner

av hur hennes situation och beteende ska förstås. Den genomgående omkonstruktionen av flickors våldsamma och utagerande beteende till symptom på en internationaliserad problematik tycks dock, trots destabiliseringsförsök, bibehålla en förståelse av socialtjänstens flickor som påminner om "girlhood-as-crisis"-diskursen i det att flickan ofta förstås som ett sårbart offer för yttre omständigheter (jmf Aapola, Gonick & Harris, 2005; Gonick, 2006; Brown, 2011). Med en sådan förståelse av flickors situation och problematik framstår en placering i låst disciplinerande vård som svårbegriplig. Frågan är hur SiS-placeringar motiveras och om de flickor som placeras där konstrueras annorlunda.

### *SiS-placerade flickor utmanar den diskursiva förståelsen*

De betydelsekamper som förs tycks mer accentuerade rörande flickor som placeras på SiS. Talet om dem avviker inte på något diametralt sätt från talet om socialtjänstens flickor i allmänhet, men diskursens tillslutning gentemot det utagerande och aggressiva är inte lika stark vilket destabiliserar diskursen.

F: Vad är det som gör att det blir SiS och inte ett familjehem eller HVB?

IP2: Därför att de skulle, att de gör för grova saker, kan det vara.

F: Som?

IP2: Som att de... alltså har ett ganska allvarligt missbruk. Eller att de har varit borta väldigt länge och att man vet om att de har använt droger eller varit i sammanhang där de absolut inte ska vara, de är alldeles för unga för det. Eller att de är en fara för sig själva och för andra på en väldigt hög nivå. Då har det blivit SiS.

F: men då handlar det om just det här att SiS kan hålla kvar dem?

IP2: Jaa

F: Är de rymningsbenägna..?

IP2: Ja precis

F: Är det liksom, att de sticker?

IP2: Ja, skulle man behöva, för då har man gjort försök tidigare med att, eller de tjejer som jag vet så har man gjort försök tidigare med jourhem och behandlingshem osv och då är det liksom att de har rymt eller att de har varit för utåtagerande på behandlingshemmet och jourfamiljen så det har liksom inte fungerat.

F: men då är de utåtagerande? På vilket sätt?

IP2: Genom att... slåss, hota, slå andra ungdomar, personal, och skada sig själva också samtidigt.

Socialekreteraren i citatet ovan beskriver hur flickor som bedöms vara i behov av en SiS-placering gör "för grova saker". De förstås som "för utåtagerande" och distanseras på så vis från mer passiviserande beskrivningar av hur socialtjänstens flickor beskrivs

”röra sig i utkanten av” eller ”utsätter sig”. Den SiS-placerade flickan är i högre utsträckning aktiv då hon är utagerande genom att ”slåss, hota, slå andra ungdomar, personal”. Då den SiS-placerade flickan på detta sätt beskrivs med begrepp kopplade till pojkars beteende får hon delvis betydelse i relation till att inte vara som socialtjänstens övriga flickor. Flickan som placeras på SiS tycks med andra ord destabilisera diskursen på ett liknande vis som förortsflickan.

Parallellt med detta är socialsekreterarnas beskrivningar av SiS-placerade flickor där huvudproblematiken bedömts vara annat socialt nedbrytande beteende och psykisk ohälsa dominerade av uttryck för oro kopplat till detta maskuliniserade aktörskap (Chesney-Lind & Eliason, 2006). Här används genomgående begrepp och beskrivningar som ”eskalerat”, att inte ha ”koll” och att man behöver ”få grepp”. De har varit borta ”väldigt länge” och faran är på ”en väldigt hög nivå”. Talet om dessa flickor är fullt av förstärkningsord och i utsagorna framträder en bild av att allting är på väg bortom kontroll. SiS-placering av flickor med psykisk ohälsa tycks på så sätt handla om kontrollförlust (jmf Roesch-March, 2014).

Denna koppling mellan SiS-placerade flickors aktörskap och socialsekreterarnas oro framträder också i citatet ovan där de beskrivs befinna sig i sammanhang ”där de absolut inte ska vara”, det finns en oro över deras unga ålder och de är ”en fara för sig själva”. Det tycks således föras en diskursiv kamp om den SiS-placerade flickan där hon delvis konstrueras maskulint likt ”the bad girl”, men där oron kopplad till hennes beteende samtidigt skriver in henne i diskursen om flickor som sårbara och utsatta. Denna kamp accentueras i utsagor om SiS-placerade flickor med en uttalad psykisk ohälsa där försöken att förstå flickors psykiska ohälsa som internaliserad krockar med betydelse kopplade till utagerande och våld.

IP5: [...] [rymma] kan grabbar också göra såhär och sticka iväg men på nåt sätt blir det jag vet inte varför, man blir mer orolig för tjejer som sticker i väg och är borta såhär i veckor. Man tänker såhär hur har de blivit bemötta? Grabbar kan slåss och försvara sig medan tjejer mer blir utnyttjade.

F: men det är så man..

IP5: ja man tänker lite så och jag tror att det är lite så vi tänker.

F: det är värre om en tjej är borta några veckor än om en kille gör det?

IP5: Man blir mer orolig, för man tänker hur har hon lyckats försörja sig? Var har hon bott och ah jag tror det. Grabbar kan för all del fara illa. Vi har ju haft killar som har hamnat i, alltså som har prostituerat sig också men det, jag tänker inte på samma sätt. Det gör jag faktiskt inte.

I den instabila diskursen om flickor som bedöms vara i behov av SiS-vård tycks den omfattande oron för dem fungera som en slags brygga mellan de två diskurser som kämpar om att dominera betydelsen. Som framträder i citatet ovan kopplas de professionellas omfattande oro både till hennes utagerande, att hon "sticker iväg och är borta såhär i veckor", och till hennes sårbarhet och passivitet då "grabbar kan slåss och försvara sig medan tjejer mer blir utnyttjade". Samtidigt avslutar socialsekreteraren sitt resonemang med "det gör jag faktiskt inte" vilket signalerar den medvetenhet om skillnadsskapande som också finns närvarande i samtalen.

### *SiS-institutionen som inrättning och funktion*

Mot bakgrund av den diskursiva kampen om den SiS-placerade flickan är frågan hur den diskursiva förståelsen av SiS som insats ser ut. I samtalen med socialsekreterarna framträder i huvudsak två förståelser. Å ena sidan konstrueras SiS-institutionen som en inrättning och fylls med betydelsen att denna vårdform är problematisk. Man beskriver hur det sällan känns bra att göra en SiS-placering och använder begrepp som "fängelse" och en "hemska miljö". Å andra sidan framträder en förståelse av SiS-institutionen som funktion och kopplas då till begrepp som "hålla", "stoppa" och "skydda". Samtidigt förekommer ingen tydlig diskursiv kamp om betydelsen utan de olika diskursiva förståelserna tycks existera relativt problemfritt bredvid varandra. Emerson (1981) har beskrivit ett samhälles behov av 'a last resort', något att ta till när inget annat fungerar eller finns att tillgå. Detta är en vanligt förekommande förståelse av SiS-institutioner i forskning om dem (Levin, 1998; Vogel, 2012; Enell, 2015) och i intervjuerna är denna koppling till SiS dominerande. Det tycks också vara denna uppfattning som gör att en kamp om betydelsen undviks.

F: Hade det kunnat gå på något annat sätt? Hade man kunnat göra något annat än SiS-placering?

IP6: Nej.

F: Du tror inte det? Skulle du önska att det hade gått att göra något annat, att det fanns ett annat alternativ. Är SiS bra för det här, eller nödvändigt. Hur ska man bedöma..?

IP6: Jag tycker det är nödvändigt.

F: Men funkar det?

IP6: Ja för henne gjorde det ju det. Sen är det inte SiS som sådant, institutionen som fungerar, så tänker jag.

F: vad är det som funkar?

IP6: möjligheten att bryta, och den skulle man säkert kunna göra på ett bättre sätt, under trevligare omständigheter.

F: Vad är det som gör att det är möjligt att bryta? Är det just det att det går att låsa..

IP6: Ja

F: ...och att de inte kan rymma?

IP6: Ja. Det är det som är det viktiga.

I citatet ovan betonas hur en SiS-placering är nödvändig för att kunna ”bryta” flickans beteende och situation. Denna förståelse av SiS som funktion är samtidigt möjlig just genom de disciplinära befogenheter (i citatet inlåsningen) som gör SiS som inrättning till en problematisk vårdform. I citatet skiljer socialsekreteraren mellan SiS som funktion och SiS som inrättning när hon säger att det som funkar är ”möjligheten att bryta, och den skulle man säkert kunna göra på ett bättre sätt, under trevligare omständigheter”. På så sätt rättfärdigas en SiS-placering genom sin funktion samtidigt som uppfattningen om inrättningen SiS som problematisk vårdform hålls intakt.

## Diskussion

Resultaten av denna studie visar att diskursen om de flickor som kommer i kontakt med socialtjänsten har många likheter med den identifierade ”girlhood-as-crisis”-diskursen (Aapola, Gonick & Harris, 2005; Gonick, 2006). Socialtjänstens flickor konstrueras kring (internaliserad) psykisk ohälsa i en dikotom relation till pojkarna där försök genomgående görs att utesluta andra förklaringar till det våldsamma och utagerande beteende flickorna uppvisar. I ett internationellt perspektiv framstår denna bild av flickor i kontakt med välfärdssystemet som ovanlig. I USA har de senaste decennierna en debatt pågått om flickors ökade våld och kriminalitet. Vissa menar att man ser en reell beteendeförändring även om mycket talar för att förklaringarna främst är strukturella och handlar om samhällets alltmer repressiva förhållningssätt där våldshandlingar som tidigare hanterades som ”matters of welfare” kriminaliserats (Chesney-Lind & Sheldon, 2004; Steffensmeier, Zhong, Ackerman, Schwartz & Agha, 2006; Luke, 2008). Denna debatt syns även i andra västländer såsom Storbritannien (Burman & Batchelor, 2009). Internationellt tycks med andra ord flickor i kontakt med välfärdssystemet i allt högre utsträckning förstås som ”the bad girl” (Brown, 2011). I kontrast till detta förstås flickors våldshandlingar i den dominerande diskursen hos de svenska socialsekreterarna på rakt motsatt sätt genom att konsekvent (om)definieras som symptom på (internaliserad) psykisk ohälsa. Tillslutningen av diskursen tycks som mest effektiv rörande flickor från medelklassen medan den i viss utsträckning utmanas när det kommer till flickor från utsatta förorter, vilket pekar på att klass och etnicitet spelar roll för hur vi kategoriserar och förstår flickors problematik. Här finns vissa likheter med internationella diskurser där svarta flickor och latino-flickor i en amerikansk kontext ofta konstrueras som våldsamma gängmedlemmar (Chesney-Lind & Pasko, 2013). Trots att det ges exempel på flickors våld och aggressivitet i samtalen är dock ”the bad girl”-diskursen inte särskilt



framträdande. Till skillnad från internationella diskurser inkluderas flickor från minoritetskulturer istället i hög grad i "girlhood-as-crisis"-diskursen. Ett sätt att förstå detta är mot bakgrund av den dominerande roll frågan om heder och hedersvåld spelat i den svenska debatten om flickor med utländsk bakgrund sedan början av 2000-talet. Wikström (2007) beskriver hur bilden av invandrarfamiljen i svensk diskurs mycket handlar om en patriarkal familjestruktur i vilken kvinnorna ses som offer. På samma sätt beskrivs flickan i "girlhood-as-crisis"-diskursen växa upp i ett patriarkalt och kvinnoförtryckande klimat för vilket hon är ett sårbart offer (Gonick, 2006; Brown, 2011).

### *Hur ska vi förstå flick-placeringar på SiS?*

Flickor som placeras på SiS tycks delvis utmana den dominerande förståelsen av socialtjänstens flickor som psykiskt sköra och utsatta. De konstrueras i högre grad som utagerande och beskrivs delvis med maskuliniserande termer och begrepp. Här pågår en diskursiv kamp om huruvida "girlhood-as-crisis" eller "the bad girl" ska dominera förståelsen av den SiS-placerade flickan. I synnerhet gäller detta SiS-placerade flickor med psykisk ohälsa, vilka på grund av den definierade problematiken inte enkelt går att utesluta ur "girlhood-as-crisis"-diskursen. I försöken att avvärja kampen och stabilisera diskursen tycks de professionellas oro för (konsekvenser av) flickornas aktörskap spela en avgörande roll. En problembild konstruerad kring internaliserad psykisk ohälsa, skörhet och utsatthet rimmar illa med hur SiS som inrättning diskursivt förstås. Vad som sker i försök att stabilisera diskursen och legitimera placeringar av flickor med psykisk ohälsa på SiS, är att betoningen läggs på kopplingen mellan de professionellas oro och SiS som funktion. Den diskursiva konstruktionen av socialtjänstens "krisande flicka" lämnar, med sina passiviserande försök, inte mycket utrymme för att förstå aktörskap, vilket blir tydligt i den oro de SiS-placerade flickornas agerande väcker. Genom att konsekvent lyfta SiS som funktion och dess möjlighet att skydda och hålla dessa flickor samt bryta och stoppa ett eskalerande beteende lyckas man bibehålla en relativt stabil konstruktion av den utsatta flickan samtidigt som en placering legitimeras. Om den dominerande bilden av flickor är att de är utsatta offer för en förtryckande omgivning blir reaktionen att skydda dem legitim, trots att den kräver inlåsning i en disciplinerande vårdform.

Samtidigt finns här också klassmässiga aspekter. De flickor som i viss utsträckning utmanar diskursen om den utsatta och sköra flickan är förortsflickorna där "the bad girl"-diskursen (Brown, 2011) är närvarande. Detta kan jämföras med Reays (2001) studie där flickor från mindre privilegierade förhållanden som visade prov på en "girl power"-femininitet stämplades av lärare som "bitchar" och flickor med "dåligt inflytande". Resultaten i denna studie pekar på att diskursen är som mest stabil när det rör medelklassflickor och vi vet att SiS-placerade flickor är en mycket socialt selekterad

grupp, vilket sannolikt också är anledningen till att "girl power"-diskursen inte är särskilt framträdande. Oförmågan att hantera flickors aktörskap tycks med andra ord få de mest repressiva konsekvenserna för redan marginaliserade flickor.

Avslutningsvis kan konstateras en komplexitet i hur vi ska förhålla oss till flickors problematik och SiS-placeringar. En dominerande diskursiv förståelse av flickor med en internaliserad psykisk ohälsa riskerar att reproducera en konstruktion av dem som "det svaga könet" med en bräcklig psykisk konstitution. Samtidigt vet vi att flickor i tonåren ofta själva upplever sig må psykiskt dåligt och utsattheten bland socialtjänstens flickor är på flera sätt reell. Att kunna ta flickors självupplevda problem, behov och utsatthet på allvar utan att reproducera förminskande och passiviserande uppfattningar om dem är en viktig och utmanande uppgift för socialt arbete. Frågan som denna studies resultat väcker är huruvida låst vård i högre utsträckning skulle kunna undvikas om vi, både forskare och praktiker, tidigare lärde oss se och respektera flickors aktörskap och bemöta det med annat än oro?

## Referenser

- Aapola, S., Gonick, M. & Harris, A. (2005) *Young Femininity. Girlhood, Power and Social Change*. New York: Palgrave Mcmillan.
- Andershed, H. & Andershed, A.-K. (2005) *Normbrytande beteende i barndom. Vad säger forskningen?* Stockholm: Gothia/IMS/SiS.
- Andersson, B. (1998) *Ett § 12-hem för flickor*. Lund: Lunds Universitet.
- Andersson, B. (2000) De besvärliga flickorna – ungdomshemmets disciplin ur ett genusperspektiv. I: I. Sahlin & M. Åkerström (red.) *Det lokala våldet*. (s. 274–296) Stockholm: Liber.
- Björk, M.-L. & J:son Knodt, I. (2003) *Det finns inga hopplösa fall, eller..?* Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- Bredström, A. (2010) Gendered racism and the production of cultural difference: Media representations and identity work among "immigrant youth" in contemporary Sweden. *NORA*, 11(2): 78–88.
- Brown, M. (2011) The sad, the Mad and the Bad: Co-Existing Discourses of Girlhood. *Child Youth Care Forum*, 40 (2): 107–120.
- Burman, M. & Batchelor, S. A. (2009) Between Two Stools? Responding to Young Women who Offend. *Youth Justice*, 9(3): 270–285.
- Chesney-Lind, M. & Sheldon, R. (2004) *Girls, delinquency and juvenile justice* (3 uppl). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Chesney-Lind, M. & Eliason, M. (2006) From invisible to incorrigible: The demonization of marginalized women and girls. *Crime Media Culture*, 2(1): 29–47.
- Chesney-Lind, M. & Irwin, K. (2008) *Beyond Bad Girls. Gender, Violence and Hype*. New York: Routledge.
- Chesney-Lind, M. & Pasko, L. (2013) *The female offender. Girls, women, and crime*. 3 uppl. Los Angeles: SAGE.
- Emerson, R. M. (1981) On last resorts. *American Journal of Sociology*, 87(1): 1–22.

- Enell, S. (2015) *Transit i samhällsvården. När unga utreds på särskilda ungdomshem*. Akademisk avhandling. Växjö: Linnéuniversitetet.
- Formark, B. (2013) Jösses flickor, vilket trassel! Historiska reflektioner kring flickforskningens uppgift i en flickfrämjande och postfeministisk tid. *Tidskrift för Genusvetenskap*, (2–3): 7–20.
- Formark, B. & Bränström Öhman, A. (2013) Situating Nordic Girls' Studies. *Girlhood Studies*, 6(2): 3–10.
- Gilligan, C. (1982) *In a different voice: Psychological Theory and Women's Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Gonick, M. (2006) Between "Girl Power" and "Reviving Ophelia": Constituting the Neoliberal Girl Subject. *NWSA Journal*, 18(2): 1–23.
- Goodkind, S. (2005) Gender-Specific Services in the Juvenile Justice System: A Critical Examination. *Affilia*, 20(1): 52–70.
- von Greiff, N. (2008) *Ungdomsinriktad alkohol- och drogprevention – förutsättningar, evidens och legitimitet*. Akademisk avhandling. Stockholm: Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.
- Hertz, M. (2012) *Från ideal till ideologi. Konstruktioner av kön och etnicitet inom socialtjänsten*. Akademisk avhandling. Örebro: Örebro universitet.
- Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. (2011) Animating Interview Narratives. I: D. Silverman (red.) *Doing qualitative research. A handbook*. London: SAGE.
- Johansson, A. (2010) "Självskadetjejer" – skärande och betydelsen av kön. I: A.-K. Frih, & E. Söderberg (red.) *En bok om flickor och flickforskning*. Lund: Studentlitteratur
- Laanemets, L. & Kristiansen, A. (2008) *Kön och behandling inom tvångsvård. En studie av hur vården organiseras med avseende på genus*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- Laclau, E. & Mouffe, C. (2001) *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*. 2 uppl. London: Verso.
- Levin, C. (1998) *Uppfostringsanstalten. Om tvång i föräldrars ställe*. Lund: Arkiv.
- Luke, K.P. (2008) Are girls really becoming more violent? A critical analysis. *Affilia*, 23(1): 38–50.
- Lundström, T. & Sallnäs, M. (2012) Tvång och marknad. De särskilda ungdomshemmen och deras omgivningsvillkor. I: L. R. Welander (red.) *Festskrift till Anna Hollander*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- McRobbie, A. (2004) Notes on Postfeminism and Popular Culture: Bridget Jones and the New Gender Regime. I: A. Harris (red.) *All about the girl. Culture, power and identity*. New York: Routledge.
- Molina, I. (2005) Koloniala kartografier av nation och förort. I: P. de los Reyes & L. Martinsson (red.) *Olikhetens paradigm: intersektionella perspektiv på o(jäm)likhetsskapande*. Lund: Studentlitteratur.
- Pateman, C. (1988) The Patriarchal Welfare State. I: A. Gutman (red.) *Democracy and the Welfare State*. Princeton: Princeton University Press.
- Pipher, M. (1994) *Reviving Ophelia: Saving the Selves of Adolescent Girls*. New York: G.P. Putnam & Sons.
- Pomerantz, S., Raby, R. & Stefanik, A. (2013) Girls Run the World?: Caught between Sexism and Postfeminism in School. *Gender & Society*, 27(2): 185–207.
- Ponnert, L. (2007) *Mellan klient och rättssystem. Tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Akademisk avhandling. Lund: Institutionen för socialt arbete, Lunds Universitet.
- Reay, D. (2001) 'Spice Girls', 'Nice Girls', 'Girlies', and 'Tomboys': gender discourses, girls' cultures and femininities in the primary classroom. *Gender and Education*, 13(2): 153–166.
- Roesch-Marsh, A. (2014) 'Out of Control': Making Sense of the Behavior of Young People Referred to Secure Accommodation. *British Journal of Social Work*, 44 (2): 197–213.

- Runquist, W. (1997) *Att arbeta med flickor på institution. Att tillgodose flickors särskilda behov av behandlingsinsatser*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- Shannon, D. (2011) *Follow-up of youths admitted to SiS youth care facilities 1997–2001*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- SiS (2013) *Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem under 2012*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- SiS (2015) *Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem under 2013*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- Socialstyrelsen (2015) *Statistik om Socialtjänstinsatser till barn och unga 2014*. Stockholm: Socialstyrelsen
- SOFS 1997:15. *Tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Socialstyrelsens allmänna råd. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Steffensmeier, D., Zhong, H., Ackerman, J., Schwartz, J. & Agha, S. (2006) Gender Gap Trends for Violent Crimes, 1980 to 2003: A UCR-NCVS Comparison. *Feminist Criminology*, 1(1): 72–98.
- Thomson, S., Hirshberg, D., Corbett, A., Valila, N. & Howley, D. (2011) Residential treatment for sexually exploited girls: Acknowledge, Commit, Transform (ACT). *Children and Youth Services Review*, 33 (11): 2290–2296.
- Vogel, M. A. (2012) *Särskilda ungdomshem och vårdkedjor. Om ungdomar, kön, klass och etnicitet*. Akademisk avhandling. Stockholm: Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.
- Walkerdine, V., Lucey, H. & Melody, J. (2001) *Growing up Girl*. London: Palgrave.
- Wikström, H. (2007) *(O)möjliga positioner. Familjer från Iran och postkoloniala reflektioner*. Akademisk avhandling. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Wreder, M. (2005) *I omsorgens namn. Tre diskurser om äldre omsorg*. Akademisk avhandling. Karlstad: Karlstads universitet.
- Wreder, M. (2007) Ovanliga analyser av vanliga material – Vad diskursteorin kan göra med enkäter. I: M. Börjesson & E. Palmblad (red.) *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.
- Ybrandt, H. & Nordqvist, S. (2015) *SiS-placerade ungdomars problematik i relation till andra ungdomar*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).
- Överlien, C. (2004) *Girls on the verge of exploding? Voices of sexual abuse, agency and sexuality at a youth detention home*. Akademisk avhandling. Linköping: Tema barn, Linköpings universitet.